

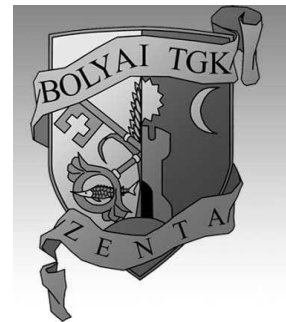
Varga Bertold (Felsőhegy):
A turulmadár, mint a magyarság
oltalmazója és védelmezője
(A turulmadár, mint a magyarság múltja,
jelene és jövője)

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület
 Ungarisch Historischer Verein Zürich
 Hungarian Historical Society of Zurich
 Zürich

Kodolányi János Főiskola
 Székesfehérvár

(TGK) Bolyai Tehetséggondozó
Gimnázium
 Zenta

Előszó

A magyar történelem küzdelem és oltalmazás folytonossága. Úgy is fogalmazhatnánk, a magyarság történetének elmaradhatatlan részletei. Hadviselése, ugyanakkor védekezése egyfajta sorszerűséget rejt magában. Eleve elrendeltségét keletkezésétől mindmáig viseli. Röviden fogalmazva, két évezrede a nép mindennapjainak szerves része. Eme idő alatt harcot folytatott, egyúttal óvakodott környezetétől, valamint saját magától. Környezete esetében élettelen és élő t célszerű megkülönböztetni. Dacolt a természet rá leselkedő veszélyeivel, ezzel egyidőben életterét magáénak követelőkkel. Utóbbi, vagyis önmagával való vívódása előremenetelének, mondhatni fejlődésének kulcsa. Változni vágyásának folytonossága mögött állandóságra törekvése húzódik. Megújulása mellett alapjai megrendíthetetlenségét őrzi. Alkalmazkodni vágyásával önazonosság – tudatát erősíteni, nem pedig gyengíteni kívánja. Pedig a kettő között mélységes szakadék tátong. Áthidalásához vezető út rendkívül rögös, szinte járhatatlan. Nehézségei békétlenségért felelősek. Szemléletes példa a magyar történelem békével telt korszakának rövidsége. Küzdelem és oltalmazás nélküli időszak ritkán vagy egyáltalán nem fordult elő. Szükségességét a magyarságban, mint nemzetben kereshetjük. Sajátosságai és adottságai kiemelik környezetéből, nem utolsó sorban szomszédos népeinek sorából. Külső és belső tulajdonságai európai nemzetek számára szokatlanok. Szellemileg egységet képző, önálló népről beszélünk. Függetlenségét mi sem bizonyítja jobban, mint idegen hatástól nem mentes nyelvezete, művészete, kultúrája, végső soron vallása és állama. Mindezt a hadviselés és védekezés beárnyékolja. Efféle fedettségét közvetlenül és közvetetten is értelmezhetjük. Közvetlenül csatakezdést- és megvalósítást, majd értékelést szolgálja. Résztvevőinek egyfajta támaszt nyújt, cselekvésre buzdítva. Közvetetten témaként, illetve témakörként körvonalazódik. Együttes megjelenésük, pontosabban fogalmazva megjelentetésük alkotásokon keresztül történik. Jól

tükrözi a Himnusz és Szózat soraiban foglaltak. Felidézésükkor hadba vonulás és védekezés magasabb és mélyebb hangvételben tükröződik. A fenti két kifejezés, mondattani szerepétől függetlenül, mindig is élénk használatnak örvend. Az állam és törvényei, röviden fogalmazva rendeletei hasonló képet tárnak fel. Szilárdsága és megingathatatlansága küzdelem, ezzel egyidőben oltalmazás nélkül elképzelhetetlen. Állandóságában hadviselése és védekezése ugyanolyan fontos. Megvalósításakor a katonaság, közösségek és családok, de a vallás segítségét élvezheti. Önmagukban jelentőségük és életképességük elvesztését, míg együttesen akadályaik ledöntését tűzik ki maguk elé.

Bevezetés

A magyar nemzet katonasága kettőségeiben él tovább. Támadásra, egyúttal visszavonulásra rendezkedett be. Mozdulatai mögött küzdelem és oltalmazás húzódik. Meghátrolása szükség esetén történik. Sajátságos védelme veszteségei enyhítésére szolgál. Eltérő formában, de minden korszakban jelentkezik. A kizárólag lovasságot, később tüzérséget vonultatók biztosítása segédhadak nélkül szinte lehetetlen. Önfeláldozásuk példaértékű. Őseik szabadságvágyának hű tükrözői. Ezzel ellentétben a közösség, szűkebb értelemben család védekezése hangsúlyozottabb. Hadviselésük, bizonyos kivételektől eltekintve, ritka. Tárgyuk az összetartozás – tudat ápolása. Mindenáron való őrzését, bensőséges kapcsolat kialakítását tűzik ki maguk elé. Ehhez kezdeményezéseiken keresztül vezet az út. Hangjuk hallatásának egysége összehasonlíthatatlan. Oltalmazás és védelmezés vallás és hiedelemvilág esetén többletjelentéssel gazdagodik. Világi és szellemi értékek kiegyenlítődnek. Elsőbbség – érzet kialakulására nincs lehetőség. Célkitűzései szerteágazók, egyben mélyre hatolók. Kiterjedtségüket államon, katonaságon és lakosságon keresztül érzékeltetik. Közülük belső nyugalomra törekvés, elkötelezettség követelése, s reménykeltés fogalmazódnak meg. Alapjai, kornak megfelelő, változásokon esnek át. Az öt gyakorlók igényei szerint ősi és újabb formái

körvonalazódnak. Célkitűzésük, vagyis az oltalom és védelem gyakorlása, azonos. Képességeiket felsőbbrendű lénytől eredeztetik. Közös ősként tekintenek rá, nagyfokú tiszteletadásról téve tanúbizonyságot. Ápolása imádatával nem azonosítható. Fennmaradását család (elsősorban férfinevek) – és nemzetségnevek hűen tükrözik. Ereje a magyarok kötelékének szorosabbá tételében összpontosul. Alakja élőlény, tárgy vagy személy külsejét kölcsönzi. Jelképpé válása elhomályosodásával függ össze. Szellemi és eszmei értékei, fizikai megjelenésétől függetlenül, élnek tovább. Külső vonásai kivételes esetben maradnak fenn. Egyesek rejtély és misztikum világába burkolóznak. Megtartották érinthetetlenségüket és feddhetetlenségüket. Köznapivá tételük elképzelhetetlen. Mások ma is élő formát öltenek. Mivoltukat hátrahagyva, mindennapossá válnak. Kettő között elmosódás tapasztalható. Jelenlétük azonosíthatatlanságukkal párosul. Turulmadár vizsgálatakor érvek és ellenérvek ütköznek. Jelentését tekintve sincs összhang. Forrásaiban vadászsólyomként, avagy kiváló tulajdonságokkal rendelkező, kedvenc ragadozó madárként szerepel. Korai feljegyzésekben kitűnőségének adnak hangot. Kerecsensólyommal, altaji havasi sólyommal, szirti sassal, szakállas keselyűvel, esetleg fakókeselyűvel is összetéveszthető. Meghatározhatatlanságát emlékképeinek kölcsönzi.

Témaismertetés

Turulmadár alakja és szerepköre

Tatabányai turul – szobron sas-, míg ungvári másán keselyűforma rögzült. Rakamazi tarsolylemez és uralkodó jelvények turulmadara összehasonlíthatatlan. Hátterében a magyar nemzet madarak iránti fokozott érdeklődése figyelhető meg. Kultikussá váló gyakorlatukkor sólymot, keselyűt, sast, ölyvet vagy főnixet egyaránt használtak. További értelmezése kételkedésre adhat okot. Eszményi, hibátlan és isteni, holott közönséges teremtmény.

Ellentétessége megjelenése alapjául szolgál. Felső és alsó rétegekben is előfordul. Magáénak tudhatja az állam, katonaság, vallás és hiedelemvilág, de a közösség tagjai. Értelemszerűen egyéni megközelítés közepette. Magyar uralkodóház születésének kulcsforrása. Eredetét, pontosabban fogalmazva kormányzását turulmadárnak, mint magasabb rendű hatalomnak, tulajdonítja. Királyait szülöttjeiként említi. Kiválasztottsága véletlenszerűségének alapjait mellőzve. Emese álma ennek állít emléket. Megnevezésében turul – nemzetségként, avagy Árpád – házként szerepel. Ez előtt tisztelegve Géza fejedelem (949 – 997) hatalom – gyakorlásáig (972 – 997) állami és pajzsi címer. Nem megfélekezve határvédelmi szerepéről. Magyar állam területéhez közeledők hatalmasságával szembesülnek. A Dévényből, Munkácsból, Zimonyból és Brassóból kitekintő turulszobrok tiszteletadásra köteleznek. Békétlenek haragjától, békés szándékúak védelmétől rettegnek. Befelé fordulásával kisebbségben élők (felvidéki szlovákok, munkácsi és kárpátaljai rutének, brassói és erdélyi románok és szászok, valamint a zimonyi, ugyanakkor délvidéki szerbek) országhoz való tartozására figyelmeztetnek. Megszűnésével, vagyis az Árpád – ház kihalásával, oltalmazása és védelmezése homályosodott. Visszontagsággal teli időszak beköszönte elkerülhetetlenné vált. Katonaság jelképe mind a mai napig. Honvédség (HV), Nemzetbiztonsági Hivatal (NBH) és Katonai Biztonsági Hivatal (KBH) címereként köszön vissza. Jelenléte feladattudatosságra és -központúságra ösztönöz. Szabályai katonára és polgára egyaránt vonatkoznak. Haza területének, lakosainak védelme minden körülmények között. Ennek megfelelni igyekvők a turulmadár méltó utódai. Önfeláldozásuk jutalma bátorságuk és hazaszeretetük, otthonukért halálba vonulók örök időre történő hirdetése. Tömeg-, valamint egyéni sírboltjaikat, kardot karmai között tartó, koronás madár ékesít. Törött szárnyú változatát az 1944 – es szerb partizán vérengzés áldozatainak avatták fel Szabadkán. Népmesék kitörölhetetlen alakja. Az egyik legtöbbet szereplő, hagyományos képződmény. Önmagában, illetve társként körvonalazódik. Előbbinél a magyar

nemzet küzdelemmel és védekezéssel terhelt időszakának oszlopa. Szenvedésével akadályai áthidalására, jutalma elnyerésére törekszik. Eszményiségét Nap kiszabadításával kamatoztatja. Hibátlanóságát feleséggel és házassággal jutalmazza. Története végén felsőbbrendű hatalommal megáldott királlyá változik. Utóbbinál, vagyis társként történő megszólaltatásával oltalmazása és védelme melletti küzdeni vágyása kerül előtérbe. Nagyszentmiklósi leleten női alakot rabságból kimentő turulmadár jelenik meg. Férfiak alvilágból történő visszatérése, hadviselése határtalansága, elvesztett értékei visszaszerzése előtt nyitja meg az utat. Erről Tiszaújlak turulszobra nyújt kellő bizonyítékot. A minden év júliusában virágba boruló emlékmű II. Rákóczi Ferenc (1676 - 1735) és Pálffy János (1664 - 1751) megütközéséről tanúskodik. Tisza jobb partján felállított építmény kardját kezéből vesztő Rákóczi fejedelmet turulmadár iránti tiszteletéből fakad. Nélküle életét és hazáját áldozta volna fel. Mondavilágbeli előfordulása hasonló képet alkot. Többnyire irányt mutató, gondoskodó alakját kölcsönzi. Ínségben táplál, bajban vasmarkot nyújt. Teszi mindezt tulajdon népe megsegítéséért. Az ezzel egyet nem értők haragjától rettegnék. Céltudatlanságuk feloldozása mellett évezredes otthont teremt. Honfoglaló magyarok Kárpát-medencei megérkezése szakadatlan jelenlétének volt köszönhető. Eme szájhagyomány útján terjedő mondának tudományos alapjai ismertek. A kerecsensólyom vagy turulmadár fékszelő helye keletről nyugatra, az Alföld vonaláig terjed. Eltűnése cserbenhagyás helyett fészkebe való meghívást jelentette. Ebből a gondosan megválogatott otthonából üzték ki, s üzik mind a mai napig. Felperzselése I. (Szent) István (969 – 1038) uralkodásától, pontosabban fogalmazva a kereszténység tényleges felvételétől a XXI. századig terjed. István király címerében apja turulmadara helyett kettős kereszt szerepel. Hátterében részleges vagy teljes eltűntetése húzódik. Helyére korszerű, európai nézetnek megfelelő alakot kívántak. Közülük a galamb nevezhető meg. Pedig a galamb és turulmadár közötti azonosság nyilvánvaló. Ahogyan Szűz Mária álmában angyal, úgy Emeséjében turul jelent meg,

uralkodó születéséről hírt adva. Jézus Krisztus vállára szálló galamb és Álmos vezér pajzsán megpihenő turulmadár küldetésükről és sorsukról tanúskodott. Mindazonáltal a keresztény egyház pogány jelképnek nevezte. Magyarságtól való elragadásával múltján ejtett mélységes sebet. Egyszersmind származását és eredetét tagadva. Ébredését szent uralkodónktól egészen a szovjet megszállásig igyekeztek akadályozni. Fegyveres erőtl sem riadtak vissza. Nyitra Zobor hegyének legmagasabb csúcsán egykoron szobor állt. Az emlékoszlopot 1896. augusztus 30-án avatták, de 1921. február 9-én cseh legionáriusok ledöntötték és eltávolították. Napjainkra csak a hengerszerű talapzat éktelenkedik. Zimony vártornyon álló szobrot, a dévényi várhegyen levőt és a brassói Cenk-hegyen állítottat 1918-ban a megszálló kisantant államok csapatai ugyancsak megsemmisítették.

Befejezés

A munkácsi vár bástyáján is volt turulszobor, melyet a trianoni békeszerződés (1920. június 4.) után a csehek 1924. december 17-én lebontottak, majd a Vörös Hadsereg parancsára 1945-ben beolvasztották vörös csillagok alapanyagának.

Felhasznált szakirodalom

- Kiszely István: A magyar nép őstörténete (Mit adott a magyarság a világnak)
- Ipolyi Arnold: Magyar mythologia.

FÜGGELÉK

(Vázlat és képek)

Oltalmazás és védekezés a magyar történelem tükrében

Oltalom és védelem fogalma, szükségszerűsége

Oltalom és védelem hatása

Oltalom és védelem formái

Oltalom és védelem vallás és hiedelemvilág tükrében

Oltalom és védelem vallási és hiedelemvilágban szereplő alakjai

Oltalom és védelem vallási és hiedelemvilágban szereplő alakjainak értelmezése

Turulmadár

Megjelenés, alak, ábrázolásmód

Megjelenés, alak, ábrázolásmód

Turulmadár lehetséges alakjai (forrás Internet)

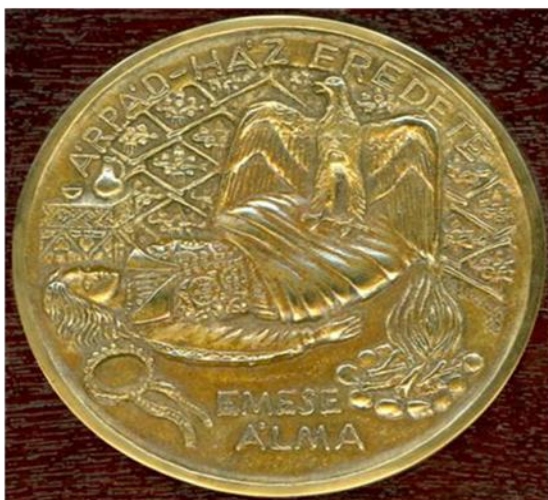

Turulmadár lehetséges ábrázolásmódja (forrás www.turul.extra.hu)

Turulmadár lehetséges ábrázolásmódja (forrás www.turul.extra.hu)

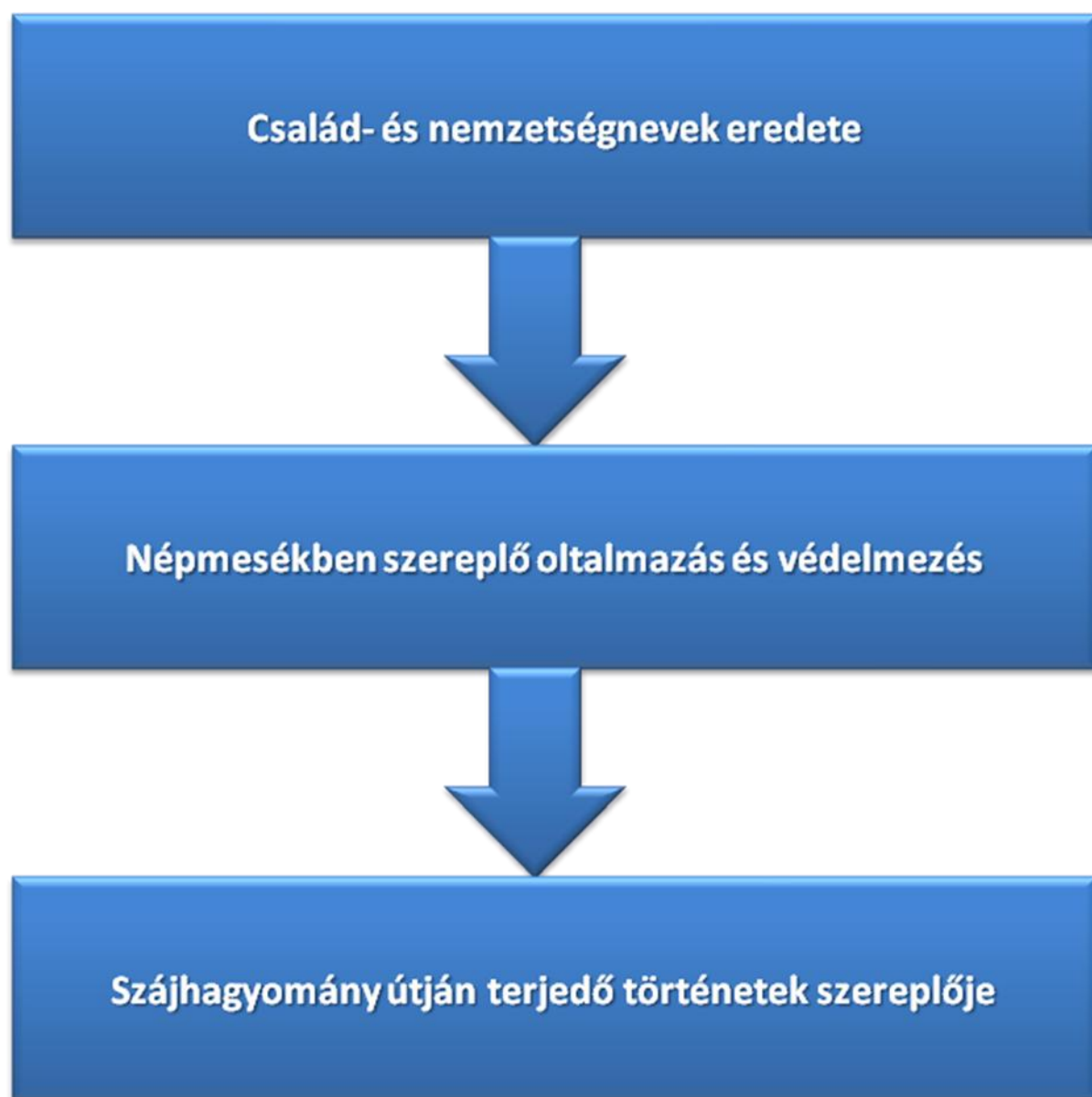
Szerepkör

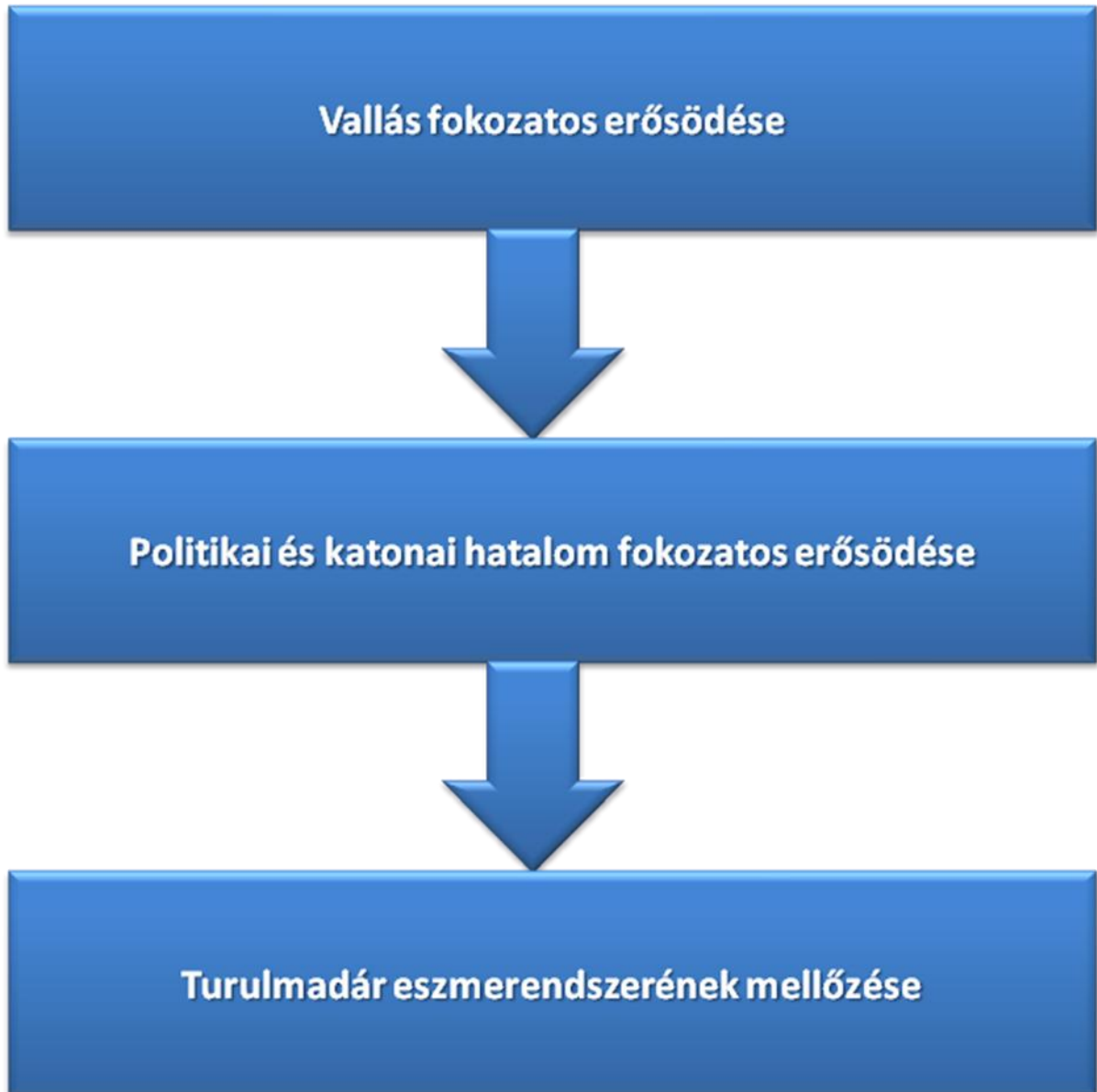
Turulmadár szerepe az állam
részéről (forrás Internet)

Turulmadár szerepe katonaság részéről
(forrás www.jobbturats.hu)

Oltalmazás és védelmezés elvesztése

Oltalmazás és védelmezés újbóli megjelenése

TÉMAVÁLASZTÁS MEGINDOKLÁSA

Turulmadár, mint a magyarság oltalmazója és védelmezője címben foglaltak értékrendem egy – egy elemét foglalják magukba. Élénk érdeklődéssel szerzek tudomást a magyar, s egyetemes hiedelem-, valamint mondavilág fejezeteiről. Ezek nélkül véleményt formálni bármely nemzetről szinte lehetetlen. Tudományos, egyúttal szájhagyomány útján terjedő részleteik gondolkodásmódjuk tükörképei. Közülük sokan feledésbe vagy az enyészet szélére kerültek. Ennek megmentését, ugyanakkor felelevenítését szükségszerűnek tartom. Ezúton önazonosság – tudatunk, összetartozásunkkal egyetemben hosszú időn keresztül oltalmat és védelmet szerez. Munkám minden egyes gondolatát, sajátos stílusomban, eme cél elérése érdekében fogalmaztam meg. Mondanivalóm igyekszek közérthető módon, dagályosságát kerülve, kifejezni. Egyéni mondatszerkesztésemmel minden rétegnek (kortól, nemtől és képzettségtől függetlenül) tolmácsolni szeretném tulajdon ismereteiket. Ezzel is felébresztve bennük elfojtott érzelmeiket. Így visszavezetve azon eltévedt ösvényről, melyre sodródtak, s sodródnak mind a mai napig.

ÖNÉLETRAJZ

Varga Bertoldként láttam meg a napvilágot 1988. december 15. – én Zentán. Általános iskolai tanulmányaimat Adán a Cseh Károly, majd Zentán a Sremac Általános Iskola „November 11.” intézményében folytattam. Középiskolai (informatikai) végzettségem Szegeden a Gábor Dénes Gimnázium, Műszaki Szakközépiskola és Kollégium (mai nevén Szegedi Műszaki és Környezetvédelmi Középiskola és Szakképző Iskola Gábor Dénes Tagintézmény) keretein belül szereztem. Jelenleg a bácska topolyai székhelyű Megatrend Tudományegyetem Bioélelmiszertermelői Kar távhallgatója, egyben a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar Határontúli Levelező

Tagozat zentai kirendeltségének résztvevője vagyok. Előbbinél, mint bioélelmiszertermelői, utóbbinál környezetgazdálkodási agrármérnöki képzést folytatok. Szabadidőmet a természet-, társadalom – és műszaki tudományoknak, illetve ezek gyakorlati vonalainak szentelem. Kikapcsolódásom alapját természetes, ugyanakkor tiszta tudat – és lelki állapotba vágyódásom jelenti.

SZEMÉLYES ELÉRHETŐSÉG

Postai cím: Kis Köz 79. házszám

Irányítószám: 24406

Település: Felsőhegy

Ország: Szerbia

Vezetékes telefonszám: 0038124843706

Mobiltelefonszám: +381601640479

Drótposta – cím: vargabertold@windowslive.co

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület minden Előadójának, Munkatársának, az Elnökség minden egyes tagjának, a Kodolányi János Főiskola, valamint a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Dolgozóinak, kiemelve Basa György tanár úrnak köszönetem és hálám tolmácsolni, amiért elszántságukkal, kitartásukkal, szeretetükkel, tapasztaltságukkal és ismeretanyagukkal gazdagították nem csak az én, de a továbbképzésen résztvevő minden hallgató tudását!

Egyúttal köszönetem és hálám kívánom kifejezni, amiért lehetőségem nyílt szemlélet – és gondolkodásom megváltoztatására, egyúttal történelmi gyökereim megújítására. Önöknek hála, ha csak kicsiny töredékét, de visszakaphattam igazi múltam, nem utolsó sorban jelenem és jövőm!